

ὉΣΙΟΣ ΝΙΚΑΝΩΡ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΓΡΕΒΕΝΩΝ

ΕΤΟΣ 30ο | ΙΟΥΛΙΟΣ-ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2015 | ΤΕΥΧΟΣ 345

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Λόγος εἰς τόν
Ἅγιον Βησσαρίωνα 35

Ἐπιστολή
στούς μαθητές 38

Οἱ Ἱεροί Ναοί
τῆς πόλεως
τῶν Γρεβενῶν 42

ΕΞΩΦΥΛΛΟ:

Ἱερά Μονή Ὁσίου Νικάνωρος –
Ζάβορδας

ΟΠΙΣΘΟΦΥΛΛΟ:

Ἱερά Μονή Εὐαγγελισμοῦ
τῆς Θεοτόκου Βουνάσσης

Ὁ «ΟΣΙΟΣ ΝΙΚΑΝΩΡ»
διανέμεται καί ἀποστέλλεται ΔΩΡΕΑΝ.
Γιά τήν ἀντιμετώπιση μέρους τῶν ἐξόδων
γίνονται δεκτές οἰκονομικές προσφορές
στή διεύθυνση: Ἱ. Μητρόπολις Γρεβενῶν
(γιά τό περιοδικό) 51100 ΓΡΕΒΕΝΑ.
Τηλ. 24620 22404, Fax 24620 28919.

Ὁσίος
ΝΙΚΑΝΩΡ

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ

Ἱερά Μητρόπολις Γρεβενῶν
51100 Γρεβενά

ΕΚΔΟΤΗΣ-ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Μητροπολίτης Γρεβενῶν
κ. ΔΑΒΙΔ

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Γρεβενῶν

ΕΚΤΥΠΩΣΗ

Γραφικές Τέχνες
«ΜΕΛΙΣΣΑ»
570 21 Ἀσπροβάλλα
Θεσσαλονίκη
Τηλ.: 23970 23313
Fax: 23970 21754

ΛΟΓΟΣ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΕΡΑ ΗΜΩΝ ΒΗΣΑΡΙΩΝΑ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΝ ΛΑΡΙΣΣΗΣ

ὑπό τοῦ Παν/του ἀρχιμανδρίτου ΣΕΡΑΦΕΙΜ ΖΩΓΚΑ
Πρωτοσυγγέλλου Ι.Μ. Γρεβενῶν

Πρέβεζα 14 Σεπτεμβρίου 2015

«**θαυμαστός ὁ Θεός
ἐν τοῖς ἀγίοις Αὐτοῦ**»

Αὐτό τό Δαβιτικό ἱερό λόγο συνέχει
τὴν καρδιά καί τό νοῦ μου ἀπόψε,
Σεβασμιώτατε Πάτερ καί Δέσποτα,
ἀδελφοί συλλειτουργοί, λαέ τοῦ Θεοῦ
εὐλογημένε, καθὼς ἀτενίζω ἀφ' ἑνός
τόν Τίμιο καί Ζωοποιό Σταυρό τοῦ Κυ-
ρίου μας Ἰησοῦ καί ἀφ' ἑτέρου τό
σεπτό εἰκόνημα τοῦ ἐν ἀγίοις πατρός
ἡμῶν Βησσαρίωνος, τοῦ Ἀρχιεπισκόπου
Λαρίσης τοῦ θαυματουργοῦ.

Θαυμάζει ὁ νοῦς καί ἐξίσταται στήν
δέα τοῦ Τιμίου Σταυροῦ. Δέν εἶναι ὁ
Θεός μας ἕνας ἀπόκοσμος δυνάστης.
Δέν σώζει ἐκ τοῦ μακρόθεν. Δέν θαμ-
πώνει τόν ἄνθρωπο μέ τήν ἐξουσία καί
τήν δόξα Του. Δέν ἐπιβάλλει τήν πα-
ρουσία Του.

Στήνει τόν θρόνο Του ψηλά, ἐπάνω
στόν Σταυρό. Ἐνδύεται τήν δόξα τοῦ
αἵματος πού χύνεται «ὑπέρ τῆς τοῦ
κόσμου ζωῆς καί σωτηρίας». Συνάπτει
εἰρήνη μέ τήν οἰκουμένη προσφέροντας

τόν ἑαυτό Του δῦμα ἐξιλαστήριο γιά
τούς πολέμους πού ξεσηκώνει ἡ ἁμαρ-
τία. Χωρᾷ μέσα στήν σταυρική Του
ἀγκάλη τά πρὶν διεστῶτα, τούς αἰῶνες
καί τούς ἀνθρώπους, τίς ἀποτυχίες καί
τά δάκρυα, τούς πόθους καί τούς καη-
μούς, τίς ἐλπίδες καί τά ὄνειρα τῆς
ἀνθρωπότητας. Π' αὐτό παραμένει ὁ
κατεξοχὴν θαυμαστός Θεός! Γιγάντιος
στήν ἀγάπη Του καί σταυρικά ἀληθινός
στήν σχέση Του μέ κάθε ἄνθρωπο.

Μιά σχέση πού στό βάθος της εἶναι
κλήση: «Ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν,
ἀπαρνησάσθω ἑαυτόν καί ἀράτω τόν
σταυρόν αὐτοῦ καί ἀκολουθήτω μοι»
(Μάρκ. η' 34). Νά σηκώσει δηλαδή ὁ
καθένας τόν προσωπικό του σταυρό
καί νά ἀκολουθήσει τόν Σταυρωμένο
Κύριο. Ν' ἀπαρνηθεῖ τήν βόλεψή του
στόν κόσμο ἐτοῦτο. Νά ἀρνηθεῖ ὅτι ἡ
ἀλήθεια βρίσκεται στήν ἁμαρτία, στήν
φθορά καί στόν θάνατο.

Κι ὅταν βρεθοῦν τέτοιοι γενναῖοι
μέσα στήν ἱστορία, ἄνθρωποι σταυρα-
ναστάσιμοι καί ὠραῖοι, τότε πράγματι

φανερώνεται θαυμαστός ὁ Θεός! Γιά τήν ἀλήθεια πού περιέχει ἡ ζωή τους, γιά τούς ἀκάματους ἀγῶνες τους, τήν σταυρική ὑπομονή καί ἐπιμονή τους, γιά τήν ἀναστάσιμη ἐλπίδα, πού συνέχει τήν ζωή τους. Οἱ ἅγιοί μας εἶναι αὐτή καθεαυτή ἡ νίκη τοῦ Σταυροῦ πάνω στήν πλάνη τῆς ἱστορίας. Ἡ νίκη τοῦ ἀνθρώπου καταπάνω στόν θάνατο. Ἡ νίκη τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ καταπάνω στό βασίλειο τοῦ διαβόλου καί τοῦ θανάτου.

Αὐτό ἀκριβῶς κομίζει καί ἐνσαρκώνει ἀπόψε μέ τόν ἐόρτιο ἐσπερινό καί αὖριο μέ τήν Θεία Λειτουργία ἡ μνήμη τοῦ Ἁγίου Βησσαρίωνος, τοῦ ἀρχιεπισκόπου Δομενίκου καί Ἐλασσόνος τό πρῶτον καί ἔπειτα Λαρίσσης. Τό σταυρικό καί ἀταπεινῶτο ἥθος. Τήν ζωή πού διά τοῦ Σταυροῦ προγεύεται τήν Ἀνάσταση. Τόν ἅγιο πού μεταμορφώνεται σέ ἀναστάσιμο πυρσό, γιά νά ὀδηγήσει τόν λαό τοῦ Θεοῦ, ὡς ἄλλος Μωϋσῆς, στήν ἐλευθερία τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ.

Μελετώντας προσεκτικά τήν ζωή τοῦ Ἁγίου Βησσαρίωνος, ἡ ὁποία συμπυκνώθηκε σέ μόλις 50 ἔτη, ξανοίγεται σέ μιά ἄλλη ἱλιγγιώδη πραγματικότητα. Σ' ἕναν κόσμο πού ἀποπνέει «χάρι καί σοφία», παρά τό νεαρόν τῆς ἡλικίας του. Ἐκ βρέφους ὁ Ἅγιος ἀγάπησε τά σκηνώματα τοῦ Θεοῦ, ὡς ἄλλος Δαβίδ. Ὑπενθυμίζω στήν ἀγάπη σας τήν ἀφιέρωσή του στήν Ἐκκλησία, ὅταν δέκα ἐτῶν τόν ἐμπιστεύθηκαν οἱ εὐλαβεῖς γονεῖς του, ὡς ἄλλοι Ἰωακείμ καί Ἄννα τήν Παναγία, στόν σοφὸ καί ἅγιο ἀρχιερέα τῆς Λαρίσσης Μάρκο, κοντά στόν ὁποῖο ἔμαθε τήν νηπτική ζωή. Ἐμαθε δηλαδή τόν τρόπο νά πολεμᾷ τά πάθη καί τίς πονηρές σκέψεις. Τήν διαρκή προσευχή καί τήν καρδιακή ἀγάπη

πρός τόν Θεό. Τήν διαρκή προσήλωσή του στό θέλημα τοῦ Θεοῦ.

Φυτεύθηκε ὁ νεαρός μοναχός Βησσαρίων στόν ἀμπελῶνα τοῦ Κυρίου καί κάρπισε «καρπὸν ἑκατονταπλασίονα» κατὰ τό Εὐαγγέλιον. Ὅλη του ἡ ὑπαρξη φλέχθηκε ἀπὸ τήν θεία ἀγάπη καί γέννησε ωραίους καρπούς, τήν ὑπακοή στήν Ἐκκλησία, τήν διαρκή προσευχή ὡς ἔκφραση τῆς ἀγάπης Του πρὸς τόν Θεό, τήν ἀκοίμητη διακονία τῶν ἀνθρώπων, τό γενναῖον τοῦ ἡθους καί τό μεγαλόπρεπο τῶν τρόπων του. Φανερώθηκε θαυμαστός ὄντως ὁ Θεός στόν πνευματικό ἀγῶνα τοῦ νεαροῦ Βησσαρίωνος.

Καί ἐνῶ ἡ πατρίδα στενάζει κάτω ἀπὸ τόν τουρκικὸ ζυγὸ, πολλοὶ ἐξισλαμίζονται ἀπὸ φόβο γιά τήν ζωή τους καί δέν ὑπάρχει καμιά ἐλπίδα γιά τό δοῦλο γένος, παρά νά περάσει ὁ καθένας ὅπως μπορεῖ πιο ἀνώδυνα καί εἰρηνικά – κάτι παρόμοιο μέ τά σημερινὰ τεκταινόμενα- ὁ Βησσαρίων ἐκλέγεται τό ἔτος 1517 ἀρχιεπίσκοπος Δομενίκου καί Ἐλασσόνος σέ ἡλικία μόλις 27 ἐτῶν. Δέν ἐπιλέγει τήν ἀφάνεια, δέν ἐπιλέγει τήν ἀσφάλεια ἐνός μοναστηριοῦ, δέν ἀνδίσταται στήν βούληση τοῦ γέροντός του Μητροπολίτου Μάρκου. Ἀλλά ὑπάρχει καί κάτι ὑψηλότερο αὐτῶν, ὅπως τό παραδίδει ὁ βιογράφος του, δέν βρέθηκε κανένας ἄλλος ἀξιότερος τοῦ Βησσαρίωνος: «οὐδένα Βησσαρίωνος ἐγνώκασιν κρείττονα»!

Ὅλη ἡ πνευματικὴ ἐργασία καί μόχθος τοῦ ἁγίου κατατέθηκε στήν Ἐκκλησία. Ὅ,τι εἶχε ἀποταμιεύσει καί ἀγωνιστεῖ 17 χρόνια κοντά στόν γέροντά του, διατίθενται πλέον στόν λαό τοῦ Θεοῦ. Τό «οὐδένα Βησσαρίωνος ἐγνώκασιν κρείττονα», δά τόν συνοδεύει ὡς εὐχή καί εὐθύνη.

Ὡς κρείττονα δά τόν ζητήσουν ἀπό τήν ἐπισκοπή Σταγῶν «εἰς τὸ ἐξάρχειν αὐτῶν ἐπιτροπικῶς», γιά νά ἐπιμελεῖται τά πράγματα τῆς ἐπισκοπῆς ὡς ἔξαρχος.

Καί ἐπειδή ὁ λαός γνωρίζει καί συναισθάνεται, «ἐγνώκασι κρείττονα» τόν Βησσαρίωνα κληρὸς καί λαός γιά ποιμένα καί πατέρα τους μετὰ τόν θάνατο τοῦ Μητροπολίτου Μάρκου. Ζητοῦν ἀπό τόν πατριάρχη Ἱερεμία τόν Α΄ νά ἀναγνωρίσει τόν υἱό διάδοχο τοῦ πατέρα, τόν Βησσαρίωνα διάδοχο τοῦ Μάρκου. Καί ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία συναινεῖ: «Ἐπεὶ εὐρέθη εἰς ταύτην τὴν μητρόπολιν ἌΞΙΟΣ καὶ ἈΡΜΟΔΙΟΣ ὁ πρῶν θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Ἑλασσῶνος κύρ Βησσαρίων, ὃς καὶ τῶν ἐκεῖσε εὐρισκομένων ἀπάντων ἐξελέγη τε καὶ ἐστάλη πρὸς ἡμᾶς διὰ γραμμάτων, τοῦτον γήσιον μητροπολίτην Λαρίσσης, λόγῳ μεταδέσεως ἢ μετριότης ἡμῶν ἀποκατέστησεν. Ὅφείλει τοίνυν ὁ ρηθεὶς ἱερώτατος Μητροπολίτης Λαρίσσης, ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος δευτέρας Θετταλίας καὶ πάσης Ἑλλάδος, ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπητὸς ἀδελφός τῆς ἡμῶν μετριότητος καὶ συλλειτουργός κύρ Βησσαρίων, ἐπελθὼν εἰς τὴν λαχοῦσαν αὐτῷ Θεόδεν ἐκκλησίαν, ἐπιλαβέσθαι αὐτῆς».

Βρέθηκε ἄξιος καί ἀρμόδιος λοιπὸν ὁ ἱερός Βησσαρίων νά ἀναλάβει τὰ ἡνία τῆς Μητροπόλεως Λαρίσσης, ἔχοντας ὁκτώ ἐπισκόπους ὑπὸ τὸ ὠμοφρόριό του. Σέ ἡλικία μόλις 37 ἐτῶν ἀναλαμβάνει τὴν εὐθύνη μιᾶς Μητροπόλης, ἢ ὁποῖα ἐκεῖνα τὰ χρόνια περιελάμβανε ὁλόκληρη τὴν Θεσσαλία, τὸ μισό τοῦ νομοῦ Φθιώτιδας, τμῆμα τῆς Φωκίδας, τὴν Εὐρυτανία καὶ τὴν ἀνατολική περιοχή τοῦ νομοῦ Ἄρτης.

Τὸ ἔργο τοῦ κρείττονος, τοῦ ἀξίου καὶ ἀρμοδίου σᾶς εἶναι γνωστό, ἀδελφοί

μου. Τό μαρτυρεῖ ἡ ἀγιότητά του καὶ τὰ πολλά ἔργα του μέ πιό χαρακτηριστικό τὰ γεφύρια του. Τό μαρτυροῦν οἱ διαθήκες του, ὅπου καταγράφει μέ εἰλικρίνεια καὶ πάθος τοὺς ἱερούς πόθους του γιά τὴν Ἐκκλησία καὶ τοὺς ἀνθρώπους τῆς ἐποχῆς του. Αὐτὰ πρὸ τοῦ θανάτου. Μετὰ θάνατον ὡς ὑετός, ὡς γόνιμη βροχή ἢ χάρις τῆς ἀγίας κάρας Του ἔχει διασχίσει τὴν πατρίδα μας, πότε γιά νά λύσει τὴν ἀνομβρία, πότε γιά νά διώξει τὴν λοιμικὴ ἀσθένεια, τὴν πανοῦκλα, πότε τέλος νά ἀποδιώξει τὴν καταστροφικὴ ἀκρίδα ἀπὸ τὰ χωράφια. Ἄξιος καὶ ἀρμόδιος καὶ κρείττων στά μάτια τῶν ἀνθρώπων κάθε ἐποχῆς, ἀλλὰ καὶ στὴν συνείδηση τῆς Ἐκκλησίας.

Θαυμαστός λοιπὸν ὁ Θεός μέσα ἀπὸ τὴν ζωὴ τοῦ ἀγίου Βησσαρίωνος. Μ' ἓναν διαρκή σταυρικό ἀγῶνα γιά τὸ καλὸ τῆς Ἐκκλησίας. Μέ πατρικὴ στοργή πρὸ καὶ μετὰ θάνατον γιά κάθε πιστό πού τόν ἐπικαλεῖται. Μέ ἀνοιχτές τίς παλάμες, ὅπως οἱ σταυρικές, γιά κάθε πεινασμένο, ταλαιπωρημένο καὶ ξεχασμένο.

Ὁ κρείττων, πού ἔπλενε κρυφά πολλά βράδια τὰ ροῦχα τῶν ἀρρώστων.

Ὁ ἀρμόδιος πού ἀνάλωσε τὸν ἑαυτό του στὴν ἀρχιερατικὴ διακονία, ὥστε ἐξασθένησε τόσο πολὺ καὶ συναισθάνθηκε τὸ φυσικὸ του τέλος.

Καί τέλος, ἀγαπητοί μου, ὁ ἄξιος νά λάβει τὴν τιμὴ καὶ τὸν στέφανο τοῦ Ἀγίου, γιά νά ἀντικρύζουν μέσα ἀπὸ Αὐτόν οἱ ἄνθρωποι τὸν Θεό, οἱ αἰῶνες τὴν δύναμη τῆς Ἀγάπης Του, οἱ πονεμένοι τὸν σωτηριῶδη Σταυρό καὶ οἱ πιστοὶ τὸ λαμπρὸ φῶς τῆς Ἀναστάσεως!

Ἀμήν

ΕΠΙΣΤΟΛΗ

πρὸς τὸ μαθητὴ Φ Λυκείου

Ἐν Γρεβενοῖς τῇ 8ῃ Ἰουλίου 2015

Ἀγαπητό μου παιδί,

Τώρα, πού τελείωσαν οἱ ἐξετάσεις καὶ χαίρεσαι τὴν ἀποφοίτησή σου ἀπὸ τὸ Λύκειο, θέλω νὰ ἐπικοινωνήσω μαζί σου, γιὰ νὰ σοῦ εὐχηθῶ κάθε ἐπιτυχία στὴ νέα καὶ καθοριστική γιὰ τὸ μέλλον σου περίοδο τῆς ζωῆς σου, πού ἀνοίγεται πλέον μπροστά σου.

Εἶσαι τώρα ἐνήλικας καὶ, ὅπως συνηθίζουμε νὰ λέμε, «ἀκαδημαϊκὸς πολίτης», ὑπεύθυνο ἄτομο, κλαδί στὸν κορμὸ τῆς ἀνθρώπινης κοινωνίας. Ἀπὸ καιρὸ περίμενες αὐτὴν τὴ χρονικὴ στιγμή, ὥστε νὰ ἀποκτήσεις τὴν ἀνεξαρτησία σου, τὴν αὐτοδυναμία σου, τὴν αὐτοτέλειά σου. Γι' αὐτὸ καὶ θὰ ἤθελες – ἐὰν εἶναι οἰκονομικὰ ἐφικτὸ στὴ χρονικὴ συγκυρία πού ζοῦμε – νὰ διανύσεις τὸ χρονικὸ διάστημα τῶν μελλοντικῶν σπουδῶν σου σὲ κάποια ἄλλη πόλη, γιὰ νὰ ἀπολαμβάνεις καὶ νὰ χαίρεσαι τὴν ἀνεξαρτησία σου. Ὅλοι περάσαμε ἀπὸ αὐτὸ τὸ στάδιο τῆς ζωῆς μας.

Πρῶτα ἀπ' ὅλα θέλω νὰ σοῦ πῶ κάτι ἀπλὸ μέσα ἀπὸ τὴν καρδιά μου καὶ τὴν ἐμπειρία μου. Κάθε ἐπιτυχία ἐγκυμονεῖ καὶ μία ἀποτυχία, ὅπως καὶ κάθε ἀποτυχία κρύβει μέσα της καὶ μία ἐπιτυχία. Τὸ μυστικὸ εἶναι ἡ διαχείριση τῆς κάθε κατάστασης, πῶς δηλαδὴ θὰ διαχειρισθεῖς καὶ θὰ ἀξιοποιήσεις ἢ τὴν ἐπιτυχία ἢ τὴν ἀποτυχία. Στὴν περίπτωση τῆς ἐπιτυχίας δὲς το σὰν δῶρο τοῦ Θεοῦ καὶ ἐπιβράβευση τῶν πολλῶν κόπων καὶ πόνων πού κατέβαλες ἀπὸ τὴ Β' Λυκείου ἀκόμα. Στὴν περίπτωση τῆς ἀποτυχίας ἀπαντᾷ ἡ λαϊκὴ σοφία μὲ τὴν παροιμία «κάθε ἐμπόδιο σὲ καλό». Μὴν ἀπογοητευθεῖς ἀπὸ ὅποιοδήποτε ἀποτέλεσμα τῆς ἀναμέτρησης καὶ ἀπὸ ὅ,τι αὐτὸ συνεπάγεται. Δὲν ξέρεις τί καλύτερο – ἀπὸ κάθε ἄποψη – ἔχει ἐτοιμάσει ὁ Θεὸς γιὰ σένα. Τὸ βασικὸ εἶναι στὴν πρώτη περίπτωση νὰ χαρεῖς καὶ νὰ δοξάσεις τὸν Θεό, στὴ δεύτερη μὲ αἰσιοδοξία, ἐλπίδα καὶ ἐμπιστοσύνη στὴν Πρόνοιά Του νὰ προσπαθήσεις καὶ ἀπάλι στὸ ἴδιο πεδίο ἢ σὲ διαφορετικὸ, «ὅπου μᾶς παίρνει», ὅπως συνηθίζεις νὰ λὲς.

Τώρα πού ξεκινᾷς τὰ καλύτερα χρόνια τῆς ζωῆς σου, κοίτα νὰ δέχεσαι τὴν καθημερινότητά σου, ὅπως ἔρχεται, κάθε φορά πού δὲν μπορεῖς νὰ ἐπέμβεις, γιὰ νὰ ἀλλάξεις κάτι, χωρίς νὰ γκρινιάζεις καὶ νὰ μιζεριάζεις. Νὰ ἀγωνίζεσαι νᾶσαι ὁ ἑαυτός σου. Μὴν ἀφήνεις νὰ σέ ἐκμεταλλεύονται ἢ νὰ σέ ἐπηρεάζουν, ἀλλὰ νᾶσαι ἕνας σωστός ἀγωνιστὴς ἐνάντια στὴν ἐπικρατοῦσα συνήθεια, στὴ μᾶζα, στὸ ἀπρόσωπο, στὴν ὑποβόσκουσα καταστροφή. Νὰ ἀντιταχθεῖς σέ ὅλα αὐτὰ, ὥστε τώρα στὴ νιότη σου νὰ χτίσεις τὰ θεμέλια γιὰ ἕνα ὁμορφο μέλλον, γιὰ τὸ ὁποῖο δικαιολογημένα καὶ μέ ταπεινοφροσύνη θὰ ὑπερηφανεύεσαι καὶ θὰ καμαρώνεις.

Σοῦ μιλῶ ὅχι ὡς δεσπότης ἢ παπᾶς, γιὰ νὰ σοῦ κάνω κήρυγμα. Ἐπικοινωνῶ μαζί σου, γιατί θέλω σὰν πνευματικὸς πατέρας, φίλος καὶ ἀδελφὸς νὰ μοιρασθῶ μαζί σου κάποιες σκέψεις μου πού σέ ἀφοροῦν. Δὲν θέλω νὰ νομίζεις ὅτι σοῦ τίς ἐπιβάλλω ἢ τίς ὑποβάλλω, ἀπλὰ τίς μοιράζομαι μαζί σου, γιατί θέλω νὰ σᾶς νιώθω ὅλους φίλους μου, ἀδέλφια μου, παιδιὰ μου.

Σοῦ ἀφιερώνω τὸ παρακάτω τραγούδι τοῦ Γιώργου Νταλάρα, γιατί μὲ ἐκφράζει ἀπὸ ὁποιοδήποτε ἄλλο:

*Τώρα πού θὰ φύγεις
πάρε μαζί σου γιὰ φυλαχτὸ
μυρτιὰ καὶ πικροδάφνη
καὶ τῆς Φραγκογιαννοῦς τὰ πάθη.
Καὶ στρῶσε τὴ ζωὴ σου
μ' ἀγρύπνια καὶ μαράζι.
Γιὰ τοῦ καιροῦ τ' ἀγιάζι
καὶ γιὰ τὴν ἀμοιβή σου
νερὸ τοῦ Παραδείσου θὰ γινῶ.
Τώρα πού θὰ φύγεις
πάρε μαζί σου καὶ τὸ Χριστὸ.*

(Στίχοι Μάνος Ἐλευθερίου,
Μουσικὴ Σταύρου Κουγιουμτζή)

Τὰ περισσότερα λόγια τὰ λέμε μὲ τὴ σιωπὴ ἢ μὲ ἐλάχιστες λέξεις. Γι' αὐτὸ λοιπὸν τώρα, πού θὰ φύγεις γιὰ ὅπουδήποτε, μὴν ξεχάσεις τὸν Χριστὸ καὶ τὰ Γρεβενά. Ἀξιοποίησε ὅλα ὅσα σοῦ ἔδωσε καὶ σοῦ δίνει ὁ Χριστός. Μὴν ξεχνᾷς τὴ γειτονιά σου, τὸ σχολεῖο σου, τὸν ὁμορφο τόπο σου, τοὺς ἀνθρώπους του καὶ περισσότερο τὰ βλέμματα τῶν

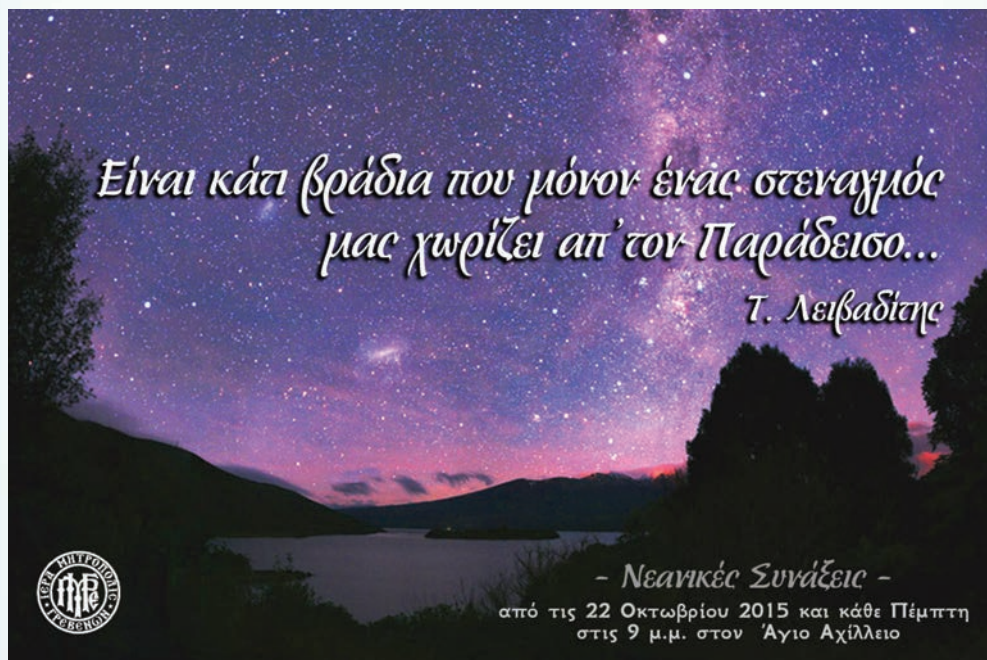
άνθρώπων του και ἔχε τὴν ἀναφορὰ σου πάντοτε στὴν οἰκογένεια- διαγράφοντας ὀριστικά δυσάρεστες καταστάσεις, ἐάν ὑπῆρχαν – γιατί ἐκεῖ εἶδες τὸ φῶς τοῦ ἡλίου. Στὰ ξενύχτια καὶ στὰ μαράζια σου, στῶν καιρῶν τ' ἀγιάζια νὰ ξέρεις ὅτι ἡ φυσικὴ καὶ πνευματικὴ οἰκογένεια, δηλ. οἱ γονεῖς καὶ τ' ἀδέλφια σου, ὁ ἐπίσκοπός σου, θὰ εἴμαστε τό «νερὸ τοῦ Παραδείσου», γιὰ νὰ σὲ ξεδιψᾶμε. Τὰ Γρεβενὰ θὰ σὲ περιμένουν σὰν ἀπάνεμο λιμάνι μετὰ ἀπὸ κάθε τρικυμία, μεγάλη ἢ μικρὴ δοκιμασία στὴ ζωὴ σου.

Συγχαίρω τὸν ἀγώνα σου – ἀσχέτως ἀποτελέσματος- καὶ σοῦ εὐχομαι καλὴ σταδιοδρομία στό μεγάλο καὶ δύσκολο στάδιο τῆς ζωῆς. Καὶ τὸ βασικότερο, μὴν ξεχνᾷς τὰ Γρεβενὰ μας καὶ προπαντὸς τὸν Χριστὸ. Νὰ ξέρεις ὅτι σ' ἀγαπάει «γι' αὐτὸ ποὺ εἶσαι καὶ ὅπου καὶ ἂν εἶσαι».

Νὰ μᾶς ἔχει ὁ Θεὸς καλὰ, πάντα νὰ ἀνταμώνουμε στὰ Γρεβενὰ, μέσα στὶς ἐκκλησίες μας, ἀλλὰ καὶ νὰ ξεφαντώνουμε στὰ πανηγύρια μας καὶ σὲ χοροὺς κυκλωτικούς!

*Εὐχομαι καὶ προσεύχομαι
γιὰ κάθε ἐπιτυχία στὴ ζωὴ σου!*

ὁ Πνευματικὸς σου πατέρας καὶ Ἐπίσκοπος
Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΓΡΕΒΕΝΩΝ ΔΑΒΙΔ

ΟΙ ΙΕΡΟΙ ΝΑΟΙ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΓΡΕΒΕΝΩΝ

Τά Γρεβενά, ό Γρεβενός τών χρόνων τής Ρωμανίας (Βυζαντίου) κατελήφθη από τούς Τούρκους περί τό 1390. Η παράδοση διατήρησε θολή τήν ανάμνηση τής μετατροπής του κεντρικού, συνεπώς επισκοπικού, ναού πρός τιμήν τής άγίας Παρασκευής σέ τέμενος (τζαμί). Διατήρησε άκόμη τήν ανάμνηση τής εκδίωξης του έπισκόπου και τών προκρίτων, οί όποιοι εγκαταστάθηκαν στίς Αϋλές, οικισμό λίγο δυτικότερα από τή σημερινή πόλη, περί τόν μύλο του Μπούσιου. Ό Γρεβενός είχε και άλλους ναούς πρός τιμήν τών άγίων Άχιλλίου, στή θέση του σημερινού ναού, και Δημητρίου, τή θέση του όποιου δεν κατάφερα να έντοπίσω.

Ός και τά μέσα του 19ου αιώνα ίσχυε ή απαγόρευση άνεγέρσεως ναών. Παρά τήν απαγόρευση όμως κτίστηκαν κάποιοι σημαντικοί σέ μέγεθος ναοί, ιδίως στά βλαχωχώρια. Βέβαια όλοι οί οικισμοί διέθεταν ναό αλλά πολύ μικρών διαστάσεων και, κατά κανόνα, ήμιυπόγειο. Η ύπαρξη ναών μαρτυρείται από σωζόμενα λειτουργικά βιβλία εκδόσεως κατά πολύ προγενέστερης από τή χρονολογία άνέγερσης του ύάρχοντος σήμερα ναού. Άναφέρω ένδεικτικά τόν οικισμό τής Σαρακίνας, στόν ιερό ναό τής όποιας, πρός τιμήν του άγίου Νικολάου, σώζεται Πεντηκοστάριον εκδόσεως Βενετίας του έτους 1759. (Φωτ. 1) Περί τά τέλη του 18ου αιώνα οικίστηκε ή συνοικία «Τσακάλια» και οί οικιστές άνήγειραν πρόχειρο ναό πρός τιμήν τής άγίας Παρασκευής, σέ άνάμνηση του παλαιού, πού είχαν άρπάξει οί

κατακτητές και βρισκόταν στή θέση, όπου άργότερα άνηγέρθη τέμενος, τό όποιο σωζόταν ως την έποχή τής άπελευθέρωσης και εικονίζεται σέ φωτογραφίες τής έποχής.

Μέ τήν εγκατάσταση κατοίκων στό Βαρόσι, μετά τήν καταστροφή τών Αϋλών από Άλβανούς άτάκτους (1773), ό προϋπάρχων εκεί ναός πρός τιμήν του άγίου Γεωργίου, μετόχι τής μονής τής Κοιμήσεως τής Θεοτόκου Σπηλαίου, έγινε μητροπολιτικός. Γύρω του κτίστηκαν τό έπισκοπείο (1783) και περί τίς είκοσι οίκιες ως τά τέλη του 18ου αιώνα. Οί Λαλιώτες, έξισλαμισμένοι Άλβανοί τής Πελοποννήσου, πού εγκαταστάθηκαν στά Γρεβενά τό 1822 κατέλαβαν (1827) τούς ναούς πρός τιμήν τών άγίων Δημητρίου και Άχιλλίου και τούς μετέτρεψαν σέ τζαμιά. Κάποιες εικόνες πού κατάφερε νά διασώσει ό Θεόδωρος Ντουντας, παλπούς του ιερέα Γεωργίου Παπασερβερί, μεταφέρθηκαν στόν ναό του άγίου Γεωργίου Βαροσίου. Ό ναός του Άγίου Άχιλλίου διεσώθη ως τήν άπελευθέρωση. Στά κυρίως Γρεβενά οί πιστοί τών συνοικιών Μεράς, Άλώνια, Μπάρα και Σουλιό δέν διέθεταν πλέον ναό, νά λειτουργηθούν. Έπρεπε λοιπόν νά άνηφορίζουν πρός τό Βαρόσι, σέ άρκετά κοπιαστικό δρόμο.

Έπειδή ό ναός του Άγίου Γεωργίου ήταν μικρός ή είχε καταστεί έτοιμόρροπος, ό μητροπολίτης Γεράσιμος (1831-1837) αποφάσισε νά τόν επεκτείνει. Από τήν έμμετρη κτιτορική έπιγραφή, τήν όποία διέσωσε ό Ένισλείδης και τήν όποία παραθέτουμε, άντλούμε σημαντικές πληροφορίες:

«Ἐλθετε ἀδελφοί μέ προθυμίαν,
σπεύσατε πάντες εἰς Ἐκκλησίαν
νά διδαχθῆτε νόμους, σοφίαν,
καί τῆς Τριάδος πίστιν ἁγίαν.
Ἐπικαλεῖσθε δέ καί τήν πρεσβείαν
Τριῶν ἁγίων καί παρορησίαν,
τῶν τροπαιούχων καί τῶν μαρτύρων
καί ἀθλοφόρων αἰεὶ λαμπτήρων,
τοῦ Γεωργίου καί Δημητρίου
καί ἱεράρχου τοῦ Ἀχιλλείου,
εἰς τοὺς ὁποίους ἀνεκαίνισθη
ναὸς ὁ θεῖος κι ἐκαλλωπίσθη.
Διὰ φροντίδος κι ἐπιμελείας,
πρό πάντων δέ καί προστασίας
τοῦ ἱεράρχου καί ὑπερτίμου
ἡμῶν δεσπότη κυρ-Γερασίμου
καί τῶν λοιπῶν τῶν προεστώτων
καί τῶν προκρίτων καί τῶν ἀνθρώπων.

1837 Ἰουνίου 3

Μάστορ-Νίκος Λιμποχωβίτης»

Ὁ Ἐνισλείδης διέσωσε καί δευτέρα κτιτορική ἐπιγραφή: «1837 Σεπτεμβρίου 7. Αἰωνία ἡ μνήμη τῶν κτιτόρων, συνδρομητῶν, ἐπιτρόπων καί Κ. Δημητρίου, γραμματικοῦ» Δέν ἔχουμε λοιπὸν ἀνέγερση ναοῦ ἐκ βάθρων, ἀλλὰ ἀνακαίνισι, ἐνδεχομένως καί ἐπέκτασι τοῦ προϋπάρχοντος. Ὁ νέος ὁμως ναὸς ἦταν ἀφιερωμένος στήν τιμὴ τριῶν ἁγίων. Προσετέθησαν οἱ ἅγιοι Δημήτριος καί Ἀχιλλίος, σὲ ἀνάμνησι τῆς ἀρπαγῆς τῶν ναῶν πρὸς τιμὴν τῶν ἁγίων ἀπὸ τοῦς Λαλιώτες καί τῆς μετατροπῆς τους σὲ τζαμιά. Ὁ Ἐνισλείδης, πού εἶδε τὸν ναό, γράφει: «Ὁ ναὸς εἶναι τρισυπόστατος. Δηλαδή ὁ κύριος ναὸς εἶναι καθιερωμένος εἰς τὸν Ἅγιον Γεώργιον, ἐκατέρωθεν δέ ὑπάρχουν παρεκκλήσια τοῦ Ἁγίου Δημητρίου καί τοῦ Ἁγίου Ἀχιλλείου». Στὴν ἀνακαίνισι τοῦ ναοῦ συνέβαλε μέ σημαντικὰ ποσὰ ἡ Μυγδάλω, σύζυγος τοῦ Μεχμέτ Ἄγου, τοπάρχῃ (ἀγίανη) τῶν Γρεβενῶν. Ἴσως αὐτὴ νά ὑπονοεῖ ἡ λέξι «συνδρομητῶν» τῆς κτιτορικῆς ἐπιγραφῆς. Ὁ ναὸς καταστράφηκε ἀπὸ πυρκαγιά πού ξέσπασε μετὰ τὴ θεία Λειτουργία

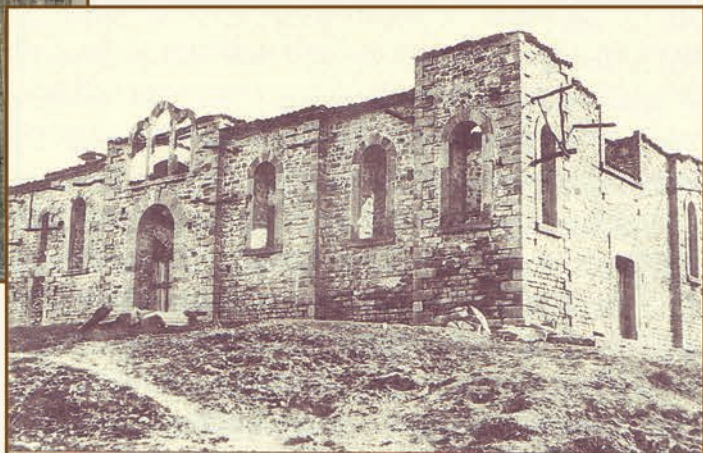
ἀπὸ ἀμέλεια τοῦ νεωκόρου, ἑκατὸ χρόνια μετὰ τὴν ἀνακαίνισή του (1937), τὴν ἡμέρα τῆς γιορτῆς τοῦ ἁγίου Γεωργίου (23.4). Μὲ τὴν καταστροφὴ χάθηκαν ὅλα τὰ παλιά λειτουργικὰ βιβλία τοῦ ναοῦ καί ἴσως καί τὰ λείψανα τοῦ μητροπολίτου Αἰμιλιανοῦ, τοῦ ἐθνομάρτυρος (Φωτ. 2) Ἀνοικοδομήθηκε καί πάλι ὁ ναὸς καί ἐγκαινιάστηκε τὴν 14ῃ Ἀπριλίου 1950 ἐπὶ μητροπολίτου Θεοκλήτου.

Ὁ Νικόλαος Σχινᾶς, ταγματάρχης τοῦ Μηχανικοῦ τοῦ ἐλληνικοῦ στρατοῦ, πού περιόδευσε στὴν περιοχὴ κατὰ τὸ 1885, σημειώνει ὅτι τὰ Γρεβενὰ διέθεταν ἑπτὰ ναοὺς. Τὸν ἴδιο ἀριθμὸ ἀναφέρουν καί οἱ Ἀγγλοὶ ἀρχαιολόγοι, Wace καί Thomsom, προφανῶς ἀντιγράφοντας τὸν Σχινᾶ, προσθέτοντας καί τὸ ρουμανοβλαχικὸ παρεκκλήσι. Ὁ ἀριθμὸς αὐτὸς εἶναι ὑπερβολικὸς καί προφανῶς ἐσφαλμένος. Ὁ πρόξενος Ἐλασσόνος Ἀριστείδης Παπαδόπουλος, πού ἐπισκέφθηκε τὰ Γρεβενὰ κατὰ τὸ 1887, στὴν ἀναφορὰ πού συνέταξε κατὰ τὴν ἐπιστροφὴ του ἀριθμεῖ ἕνα μόνον ναὸ ἐλληνικὸ, προφανῶς τοῦ ἁγίου Γεωργίου στό Βαρόσι, καί ἕνα ρουμανοβλαχικὸ παρεκκλήσι. Τὸ παρεκκλήσι ἐκεῖνο βρισκόταν στὴ θέσι τοῦ σημερινοῦ ἐπισκοπείου, στό ἀνώγειο διώροφης οἰκοδομῆς. Εἶχε ἐγκαινιαστῆ ἀπὸ καθολικὸ ἐπίσκοπο τῆς Θεσσαλονίκης κατ' ἐκεῖνο τὸ ἔτος καί ἦταν ἀφιερωμένο στὸν ἅγιο Ἰωάννη τὸν Βαπτιστή.

Ἡ ἔλλειψι δευτέρου ναοῦ στὰ Γρεβενὰ ἦταν ἐντονὴ κατὰ τὸ δεύτερο ἡμῖσι τοῦ 19ου αἰῶνα καί τίς ἀρχεῖς τοῦ 20οῦ. Ὁ Παπασερβερεῖς ἀναφέρει ὅτι τὸ 1889 κατὰ τὴν ἐορτὴ τοῦ ἁγίου Κλήμεντος, τὸ ὄνομα τοῦ ὁποίου ἔφερε ὁ τότε μητροπολίτης Γρεβενῶν, εἶχαν μονοκκλησιά, δηλαδή λειτουργία ἐνὸς μόνου ναοῦ, τοῦ μητροπολιτικοῦ (Ἁγίου Γεωργίου Βαροσίου). Αὐτὸ μᾶς ἐπιτρέπει νά συμπεράνουμε ὅτι καί στὴν κυρίως πόλιν τῶν Γρεβενῶν ὑπῆρχε ἕνα παρεκκλήσι γιὰ τίς ἀνάγκες τῶν χριστιανῶν τῶν συνοικιῶν αὐτῆς, πού δέν ἦταν εὐκόλο νά ἀνηφορίζουν στό Βαρόσι. Κατὰ τὴν ἐρευνά μας ἐντοπίσαμε

1. Σαρακίνα, Πεντηκοστάριον
ἐκδόσεως Βενετίας, 1759.

2. Τερὸς Ναὸς Ἀγίου Γεωργίου
Βαροσίου 1937.

τή θέση του. Τὰ πρῶτα μετὰ τὴν ἀπελευθέρωση ἔτι ὑπῆρχε νάρθηκας στὴ βορεινὴ πλευρὰ τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀγίου Ἀχιλλίου (Εὐαγγελιστρίας), ὁ ὁποῖος ἀργότερα κατεδαφίστηκε. Ἀσφαλῶς αὐτός ὑπῆρξε κτίσμα προγενέστερο τοῦ κυρίως ναοῦ, προορισμένο γιὰ ἄλλη χρῆση, πιθανόν ἐμπορικὴ, καὶ μᾶλλον εἶχε παραχωρηθεῖ ἀπὸ τοὺς ἰδιοκτῆτες του γιὰ τίς λατρευτικὲς ἀνάγκες τῶν κατοίκων καὶ τὴ λειτουργία τοῦ παρθενωγαγείου πρὸ τοῦ 1889. Τὸ 1898 δὲν ὑπῆρχε ἀκόμη γραπτὸ δωρητήριο καὶ ἡ ἐπαρχιακὴ Δημογεροντία ἀπύθυνε ἔκκληση στοὺς δωρητὲς Κώτα Λαδᾶ, Χριστοῦλα Λαδᾶ, Νικόλαο Ἡλία καὶ Ἀθανάσιο Ἡλία γιὰ τὴ σύνταξή του προκειμένου νὰ ὑποβληθεῖ τὸ αἴτημα γιὰ τὴν ἔκδοση ἀδείας ἀνεγέρσεως τοῦ ναοῦ. Φαίνεται ὅμως πὼς ὑπῆρχε κώλυμα γιὰ τὴν ἔκδοση αὐτῆς.

Ἦδη τὸ 1882 γίνονταν συζητήσεις γιὰ τὴν ἀνέγερση ναοῦ στὰ κυρίως Γρεβενά. Ὁ Γεώργιος Σπίρτος, μέλος τότε τῆς ἐπαρχιακῆς Δημογεροντίας, μὲ διαθήκη του (20.2.1882) προσέφερε

μεταθανاتیως ποσό γιὰ τὴν ἀνέγερση ναοῦ σὲ οἰκόπεδο, πού εἶχε ἤδη ἀγοραστεῖ ἔναντι 5.000 γροσίων (προφανῶς σὲ ἄλλη θέση ἀπ' αὐτὴν τοῦ σημερινοῦ ναοῦ). Ὁ λόγος τῆς καθυστέρησης τῆς διαδικασίας γιὰ τὴν ἔκδοση ἀδείας ὀφείλεται στὸν φανατισμὸ τοῦ μουφτῆ τῶν Γρεβενῶν, ὁ ὁποῖος δὲν συμφωνοῦσε νὰ κτιστεῖ ναὸς στὴν κυρίως πόλη. Κατὰ τὴν κίνηση τῶν πιστῶν πρὸς τὸ Βαρόσι γιὰ τὸν ἐκκλησιασμὸ στρατιῶτες τῆς μονάδας πού καταυλιζόταν στὸν στρατῶνα τοῦ Κισλᾶ κατέβαιναν στὸ δρόμο καὶ ἐνοχλοῦσαν τίς γυναῖκες μὲ χυδαίότητες.

Μὲ ἐπιστολὴ του (21.6.1889) πρὸς τὸ Πατριαρχεῖο ὁ μητροπολίτης Κλήμης ζητοῦσε τὴν ἐνέργεια αὐτοῦ γιὰ τὴν ἔκδοση ἀδείας ἀνεγέρσεως ναοῦ πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀγίου Ἀχιλλίου. Γνωστοποιοῦσε μάλιστα ὅτι εἶχε σχεδόν συγκεντρώσει τὸ ἀπαιτούμενο γιὰ τὴν ἀνοικοδόμησι ποσόν. Τὸ ποσόν γιὰ τὴν ἔκδοση τῆς ἀδείας (τακριζίου) ἀνῆλθε σὲ 800 γρόσια. Ἡ ἄδεια τοῦ ὑπουργείου ἐκδόθηκε καὶ ἀπεστάλη

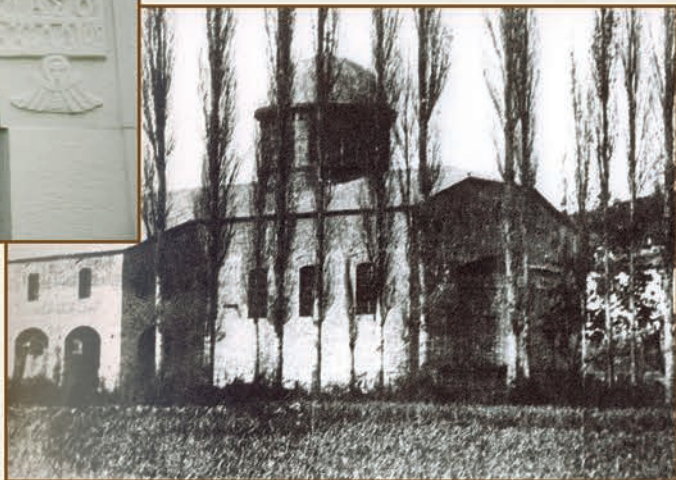
(9.8.1889) στην περιφερειακή διοίκηση Μοναστηρίου για την διενέργεια αυτοψίας. Όμως για άγνωστο λόγο η Μητρόπολη δεν προχώρησε στην έναρξη εργασιών. Τό πιθανότερο να μὴν είχε ἐγκριθεῖ τελικά ἡ ἀνέγερση. Τό θέμα ἔφερε πρὸς συζήτηση στήν ἐπαρχιακή Δημογεροντία ὁ νεοεκλεγείς μητροπολίτης Ἀγαθάγγελος (30.12.1901). Ἡ θέση, ἡ ὁποία εἶχε ἐπιλεγεί ἦταν μεταξύ δύο γεφυρῶν. Ἐκτιμοῦμε ὅτι βρισκόταν στή συνοικία Ἀλώνια. Ὁ μητροπολίτης ἀντιμετώπισε τήν ἀντίρρηση τοῦ ἐπάρχου, ὁ ὁποῖος τοῦ ὑπέδειξε τήν ἀνεύρεση ἄλλου οἰκοπέδου. Τό θέμα φάνηκε νά περιπλέκεται, καθὼς ἀπαιτεῖτο νά ἀπέχει ὁ ναός 800 μέτρα ἀπό τήν στρατιωτική πυριτιδαποθήκη, ἡ ὁποία ἦταν ἐγκατεστημένη στόν στρατώνα τοῦ λόφου Κισιάς. Τόν Ὀκτώβριο τοῦ 1902 φαινόταν νά ἔχουν ξεπεραστεῖ τὰ ἐμπόδια, ἀφοῦ τό θέμα ἀπασχόλησε καί τόν Νεσάτ πασά, διοικητή τῆς μεραρχίας μέ ἔδρα τή Λειψίστα (Νεάπολη), καί ἀναμενόταν ἡ ἐγκριση ἀπό τόν ἐπαρχο. Γιά τή θέση ὅμως τοῦ πρὸς ἀνέγερση ναοῦ δέν εἶχε ληφθεῖ ἀπόφαση. Πα' ὅλα αὐτά μετὰ ἀπό ἕνα μήνα εἶχαν μεταφερθεῖ τὰ τοῦβλα καί ἐπέκειτο ἡ μεταφορά τοῦ τοιμέντου καί τῆς ἀσβέστου. Τό θέμα, μετὰ τήν θετική στάση τοῦ Νεσάτ, ἀπασχόλησε τό δημοτικό συμβούλιο τῶν Γρεβενῶν σέ δύο συνεδρίες στίς ἀρχές τοῦ 1903. Κατά τήν πρώτη δύο μέλη, μουσουλμάνοι, τάχθηκαν κατὰ τῆς ἀνεγέρσεως ναοῦ. Κατά τή δεύτερη ἀποδέχθηκαν τήν ἀνέγερση σέ οἰκόπεδο ἰδιοκτησίας μουσουλμάνου, τό ὁποῖο ἡ ἐλληνική κοινότητα εἶχε ἀγοράσει. Τό αἴτημα ὅμως τῆς Δημογεροντίας ἐπεστράφη ἀπό τή νομαρχία Σερβίων, μέ τό αἰτιολογικό τῆς προσεγγίσεως τοῦ οἰκοπέδου πρὸς τήν πυριτιδαποθήκη καί πρὸς οἰκία μουσουλμάνου, ἡ ὁποία ὅμως τότε στέγαζε τό ρουμανικό σχολεῖο καί διαχωριζόταν ἀπό τό ποτάμι. Ἡ ἐπαρχιακή Δημογεροντία κίνησε ἐκ νέου τή διαδικασία γιά νά λάβει στό τέλος τοῦ 1903 ἀρνητική ἀπάντηση ἀπό τόν ἐπαρχο μέ τό

πρόσχημα τῆς προσεγγίσεως τοῦ οἰκοπέδου πρὸς τήν πυριτιδαποθήκη, καθὼς τήν διοίκηση τῆς μεραρχίας εἶχε ἀναλάβει νέος διοικητής. Ὁ Ἀγαθάγγελος ἔστειλε ἐπιστολή παραπόνων στόν ἐπαρχο, στήν ὁποία ἐπισημαίνει ὅτι οἱ χριστιανοί ταλαιπωροῦνται ἐπὶ τριάντα χρόνια χωρίς νά ἔχουν καταφέρει νά ἐξασφαλίσουν τήν πολυπόθητη ἄδεια. Τό θέμα παρεπέμφθη ἐκ νέου στό Πατριαρχεῖο τό θέρος τοῦ 2004, ἀλλά ἡ ἀπάντηση τοῦ ὑπουργείου Δικαιοσύνης (29.11.1904) ὑπῆρξε ἀρνητική μέ τό πρόσχημα τῆς γειτνίασης πρὸς τήν πυριτιδαποθήκη. Κατά τό ἔτος ἐκεῖνο συνέβη ὁ θάνατος τοῦ Ἀνδρέα Μπουσίου, πατέρα τοῦ πολιτικοῦ Γεωργίου. Μέ τή διαθήκη του διέθετε 50 ὀθωμανικές λίρες γιά τόν σκοπό τῆς ἀνέγερσης ναοῦ. Διέθετε ἀκόμη 25 λίρες γιά τήν ἀνέγερση κωδωνοστασίου καί κοιμητηρίου στόν αὐλαιο χώρο τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀγίου Γεωργίου στο Βαρόσι. Οἱ ἐργασίες ὁλοκληρώθηκαν ἐκεῖ τό 1908.

Τόν Μάιο τοῦ 1905 ἡ μητρόπολη ἐπανῆλθε πρὸς τό δημοτικό Συμβούλιο μέ νέο αἴτημα. Ἦδη ὅμως ἡ ὀθωμανική αυτοκρατορία εἶχε ἀναγνωρίσει τούς ρουμανίζοντες Βλάχους ὡς διαφορετική ἐθνότητα καί ὁ μητροπολίτης Ἀγαθάγγελος, μετὰ ἀπό διαρκεῖς συκοφαντίες τῶν ρουμανιζόντων εἶχε πέσει στή δυσμένεια τῆς Πύλης, γιά νά ἀνακληθεῖ τελικά κατ' ἀπαίτηση αὐτῆς στήν Κωνσταντινούπολη περὶ τό τέλος ἐκείνου τοῦ ἔτους. Ἦδη εἶχε ἐνταθεῖ καί ἡ ἀντιπαράθεση Βουλγάρων καί Ἑλλήνων, ὁ γνωστός ἔνοπλος Μακεδονικός ἀγώνας. Μέ μεταθανάτια δωρεά (22.11.1907) ὁ Ἀνδρέας Γίτσιος προσέφερε γιά τόν σκοπό τῆς ἀνέγερσης ναοῦ 30 λίρες. Τελικά ἡ ἄδεια ἀνέγερσης τοῦ ναοῦ ἐλήφθη μόλις τό 1908. Στίς 26.3.1908 συνεστήθη ἐπιτροπή ἀνέγερσης καί στίς 16.6.1908 ἀνετέθη ἡ κατασκευή στόν ἀρχιμάρτυρα (κάλφα) Βράγγα ἀπό τό Τσηράκι (Ἅγιο Κοσμά). Στόν λίθο τοῦ υπερθύρου τῆς πλευρικής εἰσόδου στό ἱερό βῆμα ἔχει λαξευθεῖ ἡ ἐπιγραφή:

3. Άγιος Ἀχίλλιος
κτιτορική ἐπιγραφή.

4. Τερός Ναός
Ἀγίου Ἀχιλλίου.

ΕΝ ΕΤΕΙ 1908 ΜΗΝΙ ΙΟΥΝΙΩ 13 ΕΤΕΘΗ
Ο ΘΕΜΕΛΙΟΣ ΛΙΘΟΣ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ
Ο ΑΓΙΟΣ ΑΧΙΛΛΕΙΟΣ. (Φωτ. 3, 4)

Στίς 12.9.1910 ἀποφασιστήκε ἡ λήψη δανείου 200 λιρῶν ἀπὸ τὴν τράπεζα τῆς Θεσσαλονίκης «Ἀνατολή» γιὰ τὴν ἀποπεράτωση τοῦ ναοῦ. Ὁ ναός λειτουργοῦσε κατὰ τὴν ἄνοιξη τοῦ 1911, ὅπως συνάγεται ἀπὸ ἐπιστολὴ τοῦ μητροπολίτου Αἰμιλιανοῦ, ἃν καὶ δὲν εἶχε ἀκόμη ἐγκαινιαστεῖ. Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωση, ὅταν ἦταν πρόδηλο ὅτι σύντομα ὁ ναός τοῦ Ἀγίου Ἀχιλλίου, πού εἶχε μετατραπεί σὲ τζαμί, θὰ ξαναγινόταν ναός, ἀποφασίστηκε νὰ ἀφιερωθεῖ ὁ ναός στὴν Παναγία τὴν Εὐαγγελιστρία. Στὴν ἀποπεράτωση του συνέβαλε ὁ ἀπελευθερωτὴς ἑλληνικὸς στρατός.

Περί τὸ τέλος τοῦ 1909 ρουμανίζοντες Βλάχοι, κάτοικοι τῶν Γρεβενῶν, ὑπέβαλαν αἴτηση γιὰ ἔκδοση ἀδείας πρὸς ἀνέγερση ναοῦ. Τὸ σχέδιό τους δὲν εὐδοκῶθηκε. Τὸν Ἰανουάριο τοῦ 1917 δόθηκε στοὺς ρουμανίζοντες ἀπὸ τὰ γαλλικὰ στρατεύματα κατοχῆς ὁ ναός τοῦ Ἀγίου Ἀχιλλίου (Εὐαγγελιστριάς).

Οἱ ρουμανίζοντες εἶχαν ταχθεῖ μὲ τὸ μέρος τοῦ Βενιζέλου κατὰ τὸν ἐθνικὸ διχασμὸ καὶ ἀπολάμβαναν τὴν εὐνοια τῶν Γάλλων.

Ὁ παλιὸς ναός τοῦ Ἀγίου Ἀχιλλίου παρέμεινε τζαμί ὥς τὸ τέλος τοῦ 1916, ὅποτε ὁ Γάλλος κατοχικὸς διοικητὴς τῶν Γρεβενῶν τὸν παρέδωσε στοὺς χριστιανοὺς, γιὰ νὰ χρησιμοποιηθεῖ ὡς κοιμητηριακὸς ναός. Ὁ περίβολός του χρησιμοποιήθηκε ὡς κοιμητήριον γιὰ 18 μῆνες περίπου. Ἀργότερα ἐπετέλεγε γιὰ τὴν ταφὴ ἑκτασὶ παραπλεύρως τοῦ δρόμου πρὸς τὴν ὀρεινὴν περιοχὴ, κάτω ἀπὸ τὸ Βαρόσι. Τὸ κοιμητήριον ἐκεῖνο ἦταν σὲ χρῆσιν ὥς τὸ τελευταῖον τέταρτον τοῦ 20οῦ αἰῶνα. Ὁ ναός δὲν ἀποδόθηκε στὴν Ἐκκλησίαν, μᾶλλον γιὰ πολιτικούς λόγους, παρὰ μόνον κατὰ τὸ 1927. Τότε οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως γιγρέμισαν τὸν μυναρὲ μὲ μεγάλη πομπὴ ψάλλοντας ἑκκλησιαστικούς ὕμνους. Ὁ ναός αὐτὸς κατεδαφίσθηκε καὶ ἀνοικοδομήθηκε νέος τὸ 1952 ἐπὶ μητροπολίτου Φιλίππου.

Ἀπόστολος Παπαδημητρίου

ΕΠΙΣΤΟΛΗ

Γρεβενά, 8 Σεπτεμβρίου 2015
Γενέσιον τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου

Ἀγαπητέ μου Θ....

Με πολλή χαρά ξμάθα τὴν Τετάρτη 26 Αὐγούστου τὴν ἐπιτυχία σου στὴ σχολή ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ Χίου τοῦ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑἰΓΑΙΟΥ. Παίρνω τὴν εὐκαιρία ὡς πνευματικὸς πατέρας, νὰ στείλω τὶς εὐχές μου γι' αὐτὴ τὴ μεγάλη ἐπιτυχία τῆς ζωῆς σου. Οἱ κόποι ἐπιβραβεύτηκαν, ὁ ἀγώνας δικαιώθηκε καὶ τὰ ὄνειρά σου ἄρχισαν νὰ γίνονται πραγματικότητα. Χαίρεσαι, φυσικά, γιὰ τὴν ἐπιτυχία καὶ σύν-χαίρονται μαζί σου γονεῖς, ἀδελφία, συγγενεῖς, καθηγητές καὶ οἱ φίλοι σου. Φρόντισε ὅμως τὴ χαρά αὐτὴ νὰ τὴν ἀξιοποιήσεις σωστὰ καὶ νὰ τὴν κάνεις δημιουργία καὶ πρόοδο. Εἶναι μεγάλη ὑπόθεση ἡ διαχείριση τῆς ἐπιτυχίας καὶ τῆς χαρᾶς στὴ ζωὴ μας. Ἀξιοποίησε τὰ φοιτητικά σου χρόνια γιὰ ἐπένδυση γνώσεων, ἀρχῶν, ἀξιῶν καὶ ἰδανικῶν καὶ ζῆσε τὰ φοιτητικά χρόνια μὲ χαρὰ, δημιουργία, ἀγώνα καὶ πρόοδο, ὥστε ὁ τερματισμὸς τῆς φοιτητικῆς θητείας νὰ μὴν εἶναι ἀπλὰ ἓνα πτυχίο, ἀλλὰ τὸ τέλος μιᾶς προπαρασκευαστικῆς πορείας γιὰ τὴν ἀρχὴ μιᾶς καταξίωσης. Νὰ θυμᾶσαι ὅτι τὰ γράμματα δὲν κάνουν τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ ἡ σωστὴ ἀξιοποίηση τῶν γνώσεων εἶναι δεῖγμα ἀνθρωπιάς καὶ ἀναδεικνύει τὸν «ἄνθρωπο».

Πιστεύω ὅτι δὲν σὲ κουράζω μὲ παραπανίσια λόγια ἢ κηρύγματα ἢ συμβουλές, ἀπλὰ μοιράζομαι μαζί σου κάποιες σκέψεις μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς ἐπιτυχίας σου.

Νὰ ξέρεις ὅτι στὸ Ἐπισκοπεῖο Γρεβενῶν εἶσαι πάντοτε καλοδεχούμενος, γιὰ νὰ γνωρισθοῦμε ἀπὸ κοντὰ καὶ νὰ μοιραστοῦμε σκέψεις, διαθέσεις, προτάσεις, ὁράματα γιὰ τοὺς νέους καὶ τὸν τόπο μας. Καλὴ εὐκολία στὰ πρῶτα βήματά σου στὴν πόλὴ πού πέρασες, καλὴ παραμονὴ καὶ νὰ μὴν ξεχνᾷς ὅτι καὶ ἐκεῖ πού βρίσκεσαι, ὑπάρχει ἐνοριακὸς νὰός, ὅπου μπορεῖς νὰ καταφεύγεις γιὰ τὶς πνευματικὲς σου ἀνάγκες, καὶ ὅτι στὰ Γρεβενὰ σὲ περιμένουμε.

Καλὴ ἐπιτυχία στὴ φοιτητικὴ σου ζωὴ.

Ὁ Χριστὸς νὰ σ' εὐλογεῖ καὶ ἡ Παναγία νὰ σ' ἔχει πάντοτε στὴν ἀγκαλιά της

Ο ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΣ ΣΟΥ ΠΑΤΕΡΑΣ

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

Ο ΓΡΕΒΕΝΩΝ ΔΑΒΙΔ

Μία απάντηση από τό Ρέθυμνο στην έπιστολή του Μπτροπολίτη Γρεβενών.

Σάββατο, 19 Σεπτεμβρίου 2015

Σεβασμιώτατε

Αρχικά, θα ήθελα να σας ευχαριστήσω μέσα από τα βάθη της καρδιάς μου για τις όμορφες ευχές και συμβουλές σας, τις οποίες θα έχω πάντα στο νου και την καρδιά μου σε όλη τη διάρκεια αυτού του όμορφου ταξιδιού που ανοίγεται μπροστά μου. Είναι πολύ σημαντικό που σας έχουμε κοντά μας σε αυτή τη διαδρομή που μόλις αρχίσαμε. Ήσασταν από την αρχή δίπλα μας και αυτό μας έδινε δύναμη και κουράγιο να συνεχίσουμε τον δύσκολο αγώνα.

Μετά την επίπονη, θα τολμούσα να πω, σωματική και πνευματική διαδικασία που πέρασα κατά τη σχολική χρονιά η Παναγία και η πίστη μου σε Αυτήν μου έδινε δύναμη και θάρρος να συνεχίσω και εν τέλει να τα καταφέρω. Είμαι πολύ χαρούμενη που θα έχω την ευκαιρία να ασχοληθώ με το αντικείμενο της Ψυχολογίας που τόσο με ενδιέφερε από την αρχή και να διεισδύσω στη ψυχή και το νου αυτού του θαύματος που ονομάζεται «άνθρωπος». Η αίσθηση της ανταμοιβής των κόπων σου και της ευτυχίας ότι τελικά τα κατάφερες είναι στην ουσία που γεμίζει τη ψυχή σου και σε ωθεί να συνεχίσεις με ακόμη μεγαλύτερο ζήλο.

Θα κρατήσω όμως τα λόγια σας σαν φυλαχτό και θα προσπαθήσω να διαχειριστώ όσο το δυνατόν καλύτερα τόσο την ευτυχία όσο και την επιτυχία μου, προκειμένου το ταξίδι στο χώρο της γνώσης να είναι δημιουργικό και καρποφόρο. Ελπίζω στο τέλος του ταξιδιού – που πιθανότατα να αποτελεί αρχή για κάποιο άλλο – να έχω αποκομίσει τα κατάλληλα εφόδια όχι μόνο για να γίνω ένας καλός και άξιος επιστήμονας αλλά και ένας καλύτερος άνθρωπος. Άνθρωπος με αρχές, αξίες, γνώσεις, πίστη, δύναμη και θάρρος, εφόδια απαραίτητα στη ζωή κάθε ανθρώπου.

Κλείνοντας δε θα μπορούσα να παραλείψω πως, όποτε έρθω στα Γρεβενά θα ήταν μεγάλη μου χαρά να σας επισκεφτώ και να σας γνωρίσω από κοντά.

Με σεβασμό και εκτίμηση,

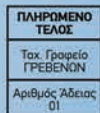
Μπαλογιάννη Γλυκερία.

Κωδικός 102519

ΑΠΟΣΤΟΛΕΥΣ Ι. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ
511 00 ΓΡΕΒΕΝΑ HELLAS